

DEMOKRATİK ÜLKELERDE POLİS VE JANDARMA TEMEL EĞİTİMİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Police and Gendarme Probationer Training in Democratic Countries: Case of Turkey

Özcan KARAMAN¹

Özet

Bu makalede ilk olarak güvenlik hizmetinin Dünyada ve Türkiye'deki tarihi gelişimi incelenmeye çalışılmıştır. Özellikle Türkiye'deki güvenlik hizmetlerinin tarihi gelişimi incelenirken polis ve jandarmanın hangi ihtiyaçlardan dolayı birbirinden ayrıldığı ve çağdaş ülkelerde iç güvenlik hizmeti sunan polis ve jandarmanın görev ve yetki bakımında nasıl bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir.

İkinci olarak, Türkiye'de Polis ve jandarmaya görev, yetki ve sorumluluk veren mevzuat incelenmeye çalışılmıştır. Bu arada Türkiye'deki polis temel eğitiminde müfredat programı çağdaş ülkelerdeki polis temel eğitim müfredat programı ile karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca jandarma temel eğitimi konusunda bilgi verilmeye çalışılmıştır. Üçüncü olarak Fransa, İspanya, İtalya, Hollanda ve Portekiz gibi bazı demokratik ülkelerdeki jandarma temel eğitimlerinin içeriği ve süresi ele alınmıştır.

Sonuç olarak Türkiye'de Polis ve Jandarma teşkilatları iç güvenlik açısından görev, yetki ve sorumlulukları sadece coğrafi görev alanları açısından farklılık gösterdiği ortaya konulmaya çalışılmış. Bu açıdan aynı görev, yetki ve sorumluluğa sahip iki kuvvetinin temel eğitimleri karşılaştırılarak, çağdaş ülkelerdeki uygulamalarda göz önüne alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Polis Temel Eğitimi, Jandarma Temel Eğitimi, Polis, Jandarma, İç Güvenlik

Abstract

Firstly, in this article, the historical development of security service in both the World and Turkey has been inspected. While studying on the historical development of security service, particularly in Turkey, of which necessities police and gendarme forces are separated from each other and in modern countries, the relationship between police and gendarme forces, which submit homeland security service, regarding authority and task have both been inspected.

Secondly, in this study, the law which gives task, authority and responsibility to Police and Gendarme forces in Turkey have been reviewed. In the meantime, police probational training curriculum in Turkey has been compared with the curriculum in modern countries and assessments on them have been made. Additionally, information on gendarme probational training has been given. Thirdly, in this survey, duration and content of gendarme probational training in some democratic countries, such as; France, Spain, Italy, Holland and Portugal have been studied. Eventually, in Turkey, task, authority and responsibility of police and gendarme forces, regarding homeland security, only distinguish in terms of geographical task regions. This fact, as well, has

¹ Dr., Öğretim Gör., Nazilli Polis Meslek Yüksek Okulu.
PBD, 8(2) 2006, ss.1-20

been put forward in the survey. In relation to this, probational training of two law enforcement agencies, which both have the same task, authority and responsibility, have been compared and assessed, taking into account the implementations in modern countries.

Key Words: Police Probationer Training, Gendarmerie Probationer Training, Police, Gendarmerie, Homeland Security

Giriş

Güvenlik ihtiyacı, insanlığın bilinen tarihinden bu güne kadar daima önemini korumuş bir konudur. Güvenliğin sağlanması toplumsal bir ihtiyaç olup, toplumda huzurun, sükûnet ve asayişin sürekli sağlanması anlamına gelir. Genel olarak toplumun ve dolayısıyla bireylerin her türlü suça karşı korunması, temel hak ve özgürlüklerin kullanılabilmesi bir ortamın sağlanması devlet eliyle kolluk güçleri tarafından (polis ve jandarma) yerine getirilmektedir. Toplumda insanların huzurunu kaçıran, suç ve suçlularla mücadele etmek için gerekli tüm önlemlerin alınması, suç faillerinin yakalanarak gereken yasal işleme tabi tutulması devletin topluma sunduğu önemli ve vazgeçilmez hizmetlerindedir. Bu hizmetler devlet adına, devletin otorite yetkisini kullanan kolluk güçleri tarafından yerine getirilir. Yetki, görev ve sorumluluk alanlarına göre çeşitlilik ve farklılık gösteren güvenlik güçleri ya da genel kolluk kuvvetleri Türkiye’de polis, jandarma ve sahil güvenlik teşkilatları olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de polise görev, yetki ve sorumluluk veren mevzuat başta, “Anayasamız olmak üzere, 329 kanun, 77 tüzük, 364 yönetmelik ve 66 yönerge”den (APKDB, 2001) oluşmaktadır. Tabii ki bu sayılar günün ihtiyaçlarına göre ve özellikle AB uyum yasaları çerçevesinde zaman içinde değişmektedir. Polisin genel anlamda görev, yetki ve sorumlulukları 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklarla Diğer Aletler Hakkında Kanun, 1481 sayılı Asayiş Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanun, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, 2994 sayılı Türk Bayrağı Kanunu gibi daha sayılarını artırabileceğimiz birçok kanunda belirtilmektedir.

Türkiye’de jandarmanın görev, hizmet sınırı ve sorumlulukları 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda (JTGYK) geniş şekilde belirtilmiştir. Bu kanunun yedinci maddesi jandarmanın görevlerini, “mülki, adli, askerî ve diğer görevleri” (JTGYK, 1983:Madde, 7) olarak sınıflandırılmıştır. Bu

kanun maddesinden de anlaşılacağı gibi jandarmanın asayiş ve güvenliği sağlama görevinin yanı sıra polisten farklı olarak askerlik, mülki ve diğer görevleri olduğu görülmektedir. Bunun dışında jandarmaya görev, hizmet sınırı ve sorumluluklarını belirleyen başta Anayasamız olmak üzere, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Uzman Jandarma Kanunu, Kara Yolları Trafik Kanunu gibi sayısını artırbileceğimiz hemen hemen polise görev ve yetki veren çoğu kanunun jandarmaya da kendi görev alanların aynı görev ve yetkiyi verdiği görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de, iç güvenliği sağlamadan sorumlu genel kolluk olarak adlandırılan polis ve jandarmanın eğitimleri incelenmeye çalışılacaktır. Eğitimin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İlkel topluluklardan günümüze kadar eğitim nitel ve nicel bakımdan farklı yapılmış olmasına rağmen, hedef hep aynı olmuştur. Toplumlarda bugün değişim denilince, ekonomik büyüme, her türlü sosyal, siyasal, yönetsel gelişmeyi içermektedir. Bu gelişmelere paralel olarak güvenlik hizmetlerinde verimlilik ve etkinlik nasıl sağlanabilir sorularının cevapları aranmaktadır. Bu konuda özellikle güvenlik personelinin eğitim süreci ve eğitiminin içeriği öne çıkmaktadır. Birey ve toplumların hayatlarında bu kadar önemli bir yeri olan eğitimin öneminin kurumlar içinde önemsiz olması düşünülemez. “Bir toplumu veya kurumu oluşturan kişilerin sahip olduğu nitelik ve kalite, o kurumun veya toplumun kalitesini belirler” (Karaman, 2000:177). Halkın ırz, can ve malının korunması ile görevlendirilmiş olan polis ve jandarma gibi genel kolluk birimleri personelinin eğitim seviyesinin çağdaş ve demokratik ölçülere göre istenilen seviyede olması Türkiye’nin AB’ye girme sürecinde üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Polis ve jandarmanın genel güvenlik ve asayiş açısından görev, yetki ve sorumluluklarının kendi görev alanları itibarıyla hemen hemen bir birine yakın olduğu görülmektedir. Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanununda jandarmanın görev alanı şu şekilde belirtilmektedir; “Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev sahası dışı olup, bu alanlar ile ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir” (JTGYYK, 1983:Madde, 10). Polisin görev alanı da il ve ilçe belediye hudutları dâhilinde kalan ve polis teşkilatı olan yerler olmaktadır. Bu çalışmada görev alanı bir birine bu kadar yakın olan iki kurumun eğitimleri arasında her hangi bir fark olup olmadığı incelenmeye çalışılacaktır. Bunun dışında, Fransa, İspanya, İtalya, Hollanda ve Portekiz gibi çağdaş ve demokratik AB ülkelerdeki, Jandarma veya başka bir isim altında genel güvenlik ve asayiş hizmetini yerine getiren, genel olarak kırsal alan polisi diyebileceğimiz iç güvenlik hizmeti gören teşkilatlardaki eğitim sistemi de incelenecektir.

1. Güvenlik Hizmetlerinin Tarihi Gelişimi

Güvenlik sorunu ilk insandan bugüne kadar önemli bir sorun olmuştur. İnsan ihtiyaçları arasında özellikle güvenlik ihtiyacı diğer ihtiyaçlara göre daha önemli yer tutmaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar sıralamasında da güvenlik ihtiyacının yeri şu şekilde yer almaktadır. "Fizyolojik, güvenlik, toplumsal, saygı ve kendini gerçekleştirme gereksinmeleridir" (Maslow, 1968:38). Burada, güvenlik ihtiyacının fizyolojik ihtiyaçtan hemen sonra geldiği görülmektedir. Güvenlik ihtiyacı, "İnsanın kendini fiziki, ekonomik, sosyal ve belki de siyasal olarak güvenli hissetmesidir" (Göksu, 2002:29). Güvenlik ihtiyacı için, farklı dönemlerde ve farklı toplumlarda çeşitli isimler altında bu işi yapan teşkilatlar oluşturulmuştur. Bir toplulukta organizeli bir ceza adalet sistemi varsa, orada iç güvenlik hizmeti veren bir çeşit polis var olmuştur. "Sümer Krallığında, Babilliler'de Eski Mısır'da ve Pers İmparatorluğu döneminde yöneticiler tarafından iç güvenlik hizmeti için kişiler seçilmiştir" (Adamson, 1991:1-2).

MÖ 4. yüzyılda yaşamış olan Eflatun güvenlik görevlilerinin nasıl olmaları gerektiğini şöyle belirtmektedir: "Güvenlik görevlileri vatandaşlarına karşı yumuşak, suçlulara karşı sert ve saldırgan olmalıdır. Eğer böyle olmazsa halk ve güvenlik görevlileri karşı karşıya gelir ve düşman onları yok etmeden toplum bir birini yok edebilir" (Plato, 1987:125). Buradan da anlaşılıyor ki güvenlik kuvvetlerinin vatandaşlarına karşı davranışları oldukça önemlidir. "Polis hizmetlerinin başarılı olabilmesi için halkın güven ve desteğinin alınması zorunludur" (Kavgacı, 1997:5). 21. yüzyılın başında olduğumuz bugünlerde AB'ye girme sürecinde, çağdaş, demokratik güvenlik hizmetleri veren kurumların Eflatun'un bu sözlerinden olumlu dersler çıkarmasının oldukça önem arz ettiği düşünülmektedir.

Güvenlik hizmeti verecek kişilerin eğitimi konusunda da Platon şöyle demektedir: "Güvenlik hizmeti veren personel en uzun eğitim yolundan gitmeli, bedeni gibi kafasını geliştirmeli, yoksa göreceği işe en uygun, en yüksek bilime ulaşamaz" (Plato, 1987:302). Burada Platon güvenlik hizmeti veren personelin fiziki dayanıklılık ve gücünün yanı sıra eğitiminin ve bilimsel çalışmasının önemini vurgulamaktadır.

Türk tarihinde güvenlik hizmetlerine bakıldığında, devletin idari, adli ve zabıta hizmetlerinin komutanlarca veya başbuğlarca yürütüldüğü görülür. Eski Türklerde iç güvenlik görevlilerine "Yarkan" denmekteydi. Yarkanlar genel olarak asayiş sağlayan "Tarhan" ve "Tiğın" denilen valilerin emri altında bu görevlerini yaparlardı. Göktürkler zamanında, "Sad", "Tudun" ve "Subaşılar"ı güvenlik hizmetlerinden sorumlu kişiler olarak görüyoruz (Orkun, 1937:393).

Osmanlı şehirleri herhangi bir şekilde özerkliğe sahip değildiler. İlk baştan beri Osmanlı şehirleri, Sultanın yönetim yetkisini temsil eden bey ve adalet yetkisini temsil eden kadı tarafından yönetilirdi. Kadının verdiği emirlerin yürütülmesini aynı zamanda askeri bir amir olan subaşılar sağlardı. Güvenlik gücünün de idareci yetkilisi subaşıydı, bölgenin düzen ve asayişinden sorumlu idi (Okcabol, 1940:26). İç güvenlik işinin yürütenler şu şekilde adlandırılıyordu: “Yasakçı denilen kişiler yardımcıları idi. Kırsal alanda düzenin korunması Tımarlı Sipahilerin göreviydi. Tımarlı sipahiler subaşının kırsal alandaki temsilcisiydiler. Esas görevi genel asayiş sağlamak ve padişahın emir ve fermanlarını uygulamaktı” (Vural 1971:16).

Yeniçeri ocağının kurulmasından sonra, şehrin güvenlik ve asayişini bunlar sağlamıştır. İstanbul’un güvenlik ve düzeninin sağlanması şu şekilde yapılmakta idi: Başta Yeniçeriler olmak üzere, Bostancıbaşı, Topçubaşı, Kaptanpaşa ve Cebeciabaşı şeklinde adlandırılmaktaydı. Yeniçeri Ocağı 18 Haziran 1826 tarihinde Padişah II. Mahmut tarafından ortadan kaldırılmıştır (Alyot, 1947:69).

Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra da eyaletlerde ve başkentte zabıta hizmetleri değişik isimler altında ve ayrı merkezlere bağlı olarak yürütülmüştür. Tanzimat döneminde asayiş hizmetleri de, ıslah edilmek istenmiştir. Güvenlik hizmetlerindeki karışıklığı ortadan kaldırmak amacı ile 1845 yılında, İstanbul’da ilk polis teşkilatı kurulmuştur. “Polis Nizamnamesi adı altında 17 maddeden ibaret olarak 11 Rebiü’l evvel 1261 tarihinde bir kanun çıkarılmış. Bu Nizamname 21 Rebiü’l evvel 1261’de 1845 Pazar günü bir yazı halinde İstanbul’da bulunan sefaretlere gönderilmiştir” (Alyot, 1947:75).

Polis Nizamnamesinin yayımını ve “polis” adı verilen zabıta örgütünün kuruluşunu izleyerek, zabıta hizmetlerindeki karışık yönetimi önleme ve birleştirme amacı ile, “bir yıl sonra da 1846 yılında, ilk defa Zaptiye Müşirliği kurulmuştur” (Alyot, 1947:79). Böylece, hem İstanbul hem de illerin güvenlik işleri, Zaptiye Müşiriyetince yürütülmüş ve bu makam teftiş memurlarıyla Polis Teşkilatı’nın ve Jandarma Teşkilatı’nın bağlı olduğu tek yer olmuştur. İstanbul ve taşra birimleri Zaptiye Alayları olarak teşkilatlanmıştır. Her sancağın da birer tabur zaptiye askeri mevcut olup, bunlar da bölük düzeninde kazalara dağılmışlardır. Bu Tevhidi Zabıta Dönemi 1879 yılına kadar devam etmiştir. Bu yılda, Zaptiye Müşiriyeti kaldırılmış ve yerine görevi sadece polis işleri olan Zaptiye Nezareti Kurulmuştur. Bundan sonra da Polis ve Jandarma bir daha birleşmemek, tek elden yürütülmek üzere ayrılmıştır (Alyot, 1947:80, 92).

Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber, Osmanlı’dan miras kalan kurumlardan birisi Polis Teşkilatı idi. 1924 yılında Emniyet-i Umumiye Müdürlüğünün merkez

teşkilatında yeni birimler kuruldu ve bütün teşkilat Umum Müdür'den (Genel Müdür) bir Umum Müdür Muavini, üç şube ile Evrak Memurluğu ve Polis Mecmuası Müdürlüğünden oluşmaktaydı (Şahin, 2000:143).

6 Kasım 1937 tarihinde Ankara'da Polis Enstitüsü açılmıştır. Bu okul ilk açıldığında, polis mesleğine girenlere meslek bilgileri vermek ve orta ve üst seviyede polis amirleri yetiştirmek üzere açılmış bir meslek kurumu olup mesleki ilk, orta ve yüksek öğretim kısımlarıyla uzmanlık kurslarının verildiği bir yerdi (Tongur, 1946:346). Ayrıca 15. 6. 1938 tarihli ve 3452 sayılı Kanunla, Polis Enstitüsüne Lise mezunu eleman sağlayan bir kaynak olarak Lise derecesinde Polis Koleji açılmıştır (EGM, 1983:16). Polis Enstitüsünde eğitim süresi 1942'de iki yıla, 1961 yılında da üç yıla çıkarılmıştır. 6.12.1984 tarihinde de 3087 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Polis Enstitüsü, Polis Akademisi haline gelmiştir (Yılmaz, 1996:65). 2001 yılında polis eğitimin çağdaş ülkeler seviyesine çıkarılması için, 24.4.2001 tarihinde 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile polis okullarında eğitim süresi dört yıla çıkarılmıştır.

İç güvenlik hizmetinde jandarma teşkilatının kuruluşu ve gelişmesi şu şekildedir. 14 Haziran 1839 Jandarmanın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir. Jandarma, 1908 yılında II. Meşrutiyetin ilan edilmesinden sonra özellikle Rumeli'de büyük başarılar göstermiştir. Bunun üzerine teşkilat 1909 yılında yeniden düzenlenerek Harbiye Nezareti'ne bağlanmış ve Umum Jandarma Kumandanlığı adını almıştır (jandarma.tsk.mil.tr, 2006).

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra, devletin birçok kuruluşunda olduğu gibi, Jandarma teşkilatında da yeniden yapılanma çalışmalarına bir plan çerçevesi içerisinde başlanılmıştır. 10 Haziran 1930 tarihinde 1706 Sayılı Kanun çıkarılmış ve Jandarma teşkilatı bu günkü hukuki statüsünü kazanmıştır. 1935 yılında Jandarma Subaylarının Harp Okulu'nda yetiştirilmesi esası kabul edilmiştir. 1937 yılında Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. 1983 yılında 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu yürürlüğe girmiştir (jandarma.gov.tr, 2006). 2002 yılında daha önce bir yıl olan astsubay okulları, 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okullarına dönüştürülüp eğitim ve öğretim süresi iki yıla çıkarılmıştır (tbmm.gov.tr, 2006).

2. Poliste Eğitim

Türkiye'de polis teşkilatı, 1845'ten bugüne kadar bir kolluk kuvveti olarak illerde ve ilçelerde görev yapmaktadır. "Türkiye'de 182.050 polis" (egm.gov.tr, 2006) olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan Bilgiç personel sayısı konusunda şöyle demektedir; "Polis teşkilatının üstlendiği görevler yaklaşık 193 bin personel tarafın-

dan yürütülmektedir” (Bilgiç, 2005:107). Polis, başta Anayasa olmak üzere, 329 kanun, 77 tüzük, 364 yönetmelik ve 66 yönergenin görev ve sorumluluk verdiği görülmektedir. Bunların içinde asıl polisin görev ve yetkisini belirleyen, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (PVSK) polisin görevlerini şöyle tarif etmektedir:

Polis, asayiş amme, şahıs tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder. Yardım isteyenlere yardım, muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerin kendilerine verdiği diğer görevleri yapar (PVSK 1934: Md.1).

Bu kanun maddesiyle polise çok geniş bir alanda görev ve sorumluluk verilmektedir. Günümüzde, başta bilgisayar teknolojisi olmak üzere, birçok teknolojik gelişmelerin hızla ilerlediği ve bu teknolojinin suç işleyenler tarafından profesyonelce kullanıldığı ve gelecekte de bunun kullanılmasının hızlı bir şekilde artacağı görülmektedir. Bu geniş alanda, polisin toplumun isteklerine yeterli derecede karşılık verebilmesi için, günün şartlarına uygun olarak modern teknolojiye sahip olması, polisin görev ve yetkisiyle ilgili hukuki düzenlemelerin güncelleştirilmesinin yanı sıra bu görevi yapacak olan polisin eğitiminin de günün şartlarına uygun bir şekilde olması gerekir. Polisin eğitiminin etkili ve başarılı bir şekilde yürütülmesi konusunda Karaman şöyle demektedir: “Polisin temel eğitimi, öncelikle polise mesleğe başladığında sorunları tek başına çözen, araştırmacı ve kendini yenilemesini bilen bir anlayış bilinci verecek şekilde bir eğitim verilmesi yararlı olacaktır” (Karaman, 2003:100).

Kolluk tarafından yerine getirilen güvenlik hizmetinin amacının, halkın huzur ve güvenini sağlamak olduğu düşünülürse; polisin eğitiminde dengeli ve ölçülü olma, kararları zamanında, yerinde ve gecikmeden verme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Polisin eğitimi, sadece beden ve silah eğitiminden ibaret olmayıp, ruh, beden ve kafa bütünlüğü içinde üçlü denge üzerine olmalıdır. Bunun için polisin eğitimi, 2001 yılına kadar dokuz aylık süreyi kapsarken, bu durum 2001 yılında 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile değiştirilerek polis eğitim iki yıla çıkarılarak Polis Meslek Yüksek Okulu (PMYO) haline getirilmiştir.

Bunun dışında, Emniyet Teşkilatımızın orta ve üst kademe amir sınıfının yetiştirildiği Polis Akademisi 4652 sayılı kanunla Güvenlik Bilimleri Fakültesi olarak dört yıllık lisans eğitimi veren bir fakülte haline getirilmiştir. Ayrıca bu kanunla Polis Akademisi Başkanlığı (PAB) Üniversite statüsünü kazanarak PMYO’ları da Polis Akademisi Başkanlığı’na bağlanmıştır. Polis eğitiminde diğer önemli bir değişiklik de PAB’a bağlı olarak, bilimsel araştırmaların yapıldığı Güvenlik Bilim-

leri Enstitüsü'nün (GBE) kurulması olmuştur. Polis Teşkilatında bunların dışında, "Eğitim Daire Başkanlığına bağlı olarak 2006 yılı içerisinde düzenlenen hizmet içi eğitim etkinlikleri 182 farklı konuda verilmektedir" (EGM-EDB, 2005:54).

PMYO'larda iki yıllık eğitim süresince birinci sınıfta şu konularda dersler verilmektedir: Gelişim psikolojisi, ceza hukuku (genel), disiplin hukuku, devlet yapısı ve nitelikleri, Atatürk İlke ve İnkılapları, Hukuk başlangıcı, halkla ilişkiler, devlet güvenliği ve haber alma, emniyet teşkilatı, beden eğitimi, yakın savunma, İngilizce, silah bilgisi ve atış, insan hakları ve kamu hürriyetleri, Türk dili. Birinci sınıfı başarı ile geçen PMYO öğrencileri yazın 45 günlük staj eğitimine katılmaktadır. Öğrenciler, polis merkezlerinde ve çeşitli şubelerde stajyer polis memuru adayı sıfatıyla eğitim görmektedirler. İkinci sınıfta ise şu dersler verilmektedir: Davranış Bilimleri, Ceza Hukuku (Özel), Ceza Muhakemeleri Usul Hukuku, Medeni Hukuk, İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri, Suç Organizasyonları ve Kovuşturma Usulleri, Önleyici Polis Hizmetleri ve Polis Taktikleri, Temel Trafik Bilgisi, Polisin Görev ve Yetkileri ve Polis Etiği, Toplum Psikolojisi, Beden Eğitimi, İngilizce, Silah Bilgisi ve Atış, Mesleki Teknik Yazışma ve Bilgi Sayar, Yakın Savunma. İki yıl süresince toplam 30 farklı ders konularında öğrencilere bilgi verilmektedir.

Türkiye'deki polis eğitimi diğer çağdaş ülkeler örneğin İngiliz polis eğitimi ile karşılaştırdığımızda şu farklar görülmektedir. İngiltere'de polis eğitimi süresi 104 haftadır. İki yıl eğitim süresince, teorik ve uygulamalı eğitim birbirini takip edecek şekilde verilir. Bunun için bu tip polisin eğitim metoduna sandviç yöntemi eğitim denmektedir. İki yıllık polisin eğitim süreci, farklı birimlerin sorumluluğundadır. İngiltere'de, polisin eğitiminden sorumlu olan birimleri üç grupta toplayabiliriz.

Birincisi, her polis teşkilatının sahip olduğu polisin eğitim merkezleridir. Bu eğitim merkezlerinde, Stayer Polis Memurlarının (SPM) stajyerlik süresince belli dönemlerdeki eğitimleri verilmektedir. Buralarda eğitimci olarak görev yapan kişiler, emniyet hizmetleri sınıfından polis memuru, komiser, başkomiser ve emniyet amiri olabilmektedir. Genel olarak, eğitim merkezlerinde aktif olarak eğitimcilik görevini yapanlar polis memurları ve komiserlerdir. Eğitim merkezindeki eğitimcilerin hepsi, eğitimle ilgili kursları almış ve en iyi seviyede mesleki bilgi ve tecrübeye sahip kişilerden seçilmişlerdir.

İkincisi, İngiltere'de, altı tane bulunan Bölge Polis Okuludur (BPO) (Police District Training Centre) (DTC). Bunlar Türkiye'deki polis okullarının fonksiyonunu icra etmektedir. BPO'lar İngiltere'deki polisin temel eğitiminden sorumludur. BPO'ların eğitimle ilgili plan programları ve denetlenmesi York eyaletinin,

Horrogate şehrindeki Merkezi Planlama Dairesi (MPD) (Central Planning Unit) (CPU) tarafından yapılmaktadır. Polis teşkilatları, istedikleri BPO'larına eğitim için SPM'lerini gönderebilmektedir.

Üçüncü olarak Danışman Polis Memurları (DPM), bunlar da her polis teşkilatının kendi birimlerinde yeterli sayıda vardır. Burada görev yapan DPM kendi çalıştığı birimde mesleğini en iyi bilen kişilerden eğitim formasyonu olanlar arasından seçilmektedir. Burada SPA'larına polis okullarındaki gördükleri teorik derslerin uygulaması DPM'lerinin nezaretinde yaptırılmaktadır (Karaman, 2002:102-103).

İngiltere'deki polisin temel eğitiminden sorumlu birimleri kısaca tanıttıktan sonra, polisin temel eğitim süresince polis uygulamalarının nasıl olduğunun detayları anlatılacaktır. 104 haftalık süre iki bölüme ayrılmıştır. Birincisi bölümde, birinci haftadan 32. haftaya kadar süren eğitim, Kaynak Kursu (KK) (Foundation Course) (FC) olarak adlandırılmaktadır. İkinci bölüm ise, 32 haftalık KK'dan sonra 32.-104. haftalar arasında 72 hafta süren, Kaynak Sonrası Kurs (KSK) (Post Foundation Course) (PFK) olarak adlandırılmaktadır. 32 haftalık KK'nun uygulamalarının detayları şöyledir. Polisin temel eğitiminin ve SPM'lerinin, polislik mesleği adına ilk eğitiminin verildiği bölüm olan 32 haftalık KK süresi yedi module ayrılmıştır (strathclyde.police.uk, 2006).

Genel hatları ile İngiliz ve Türk polis teşkilatlarında polis eğitiminde görülen en bariz farkın uygulama açısından olduğu görülmektedir. İngiltere'de iki yıllık polis eğitimi süresinin yaklaşık altı ay gibi bir bölümü polis okullarında teorik bir eğitim kapsarken kalan 18 aylık süre bu teorik bilgilerin uygulaması şeklindedir. Türkiye'de iki yıllık polis temel eğitiminde ise uygulamalı eğitim şu şekildedir. Bilgisayar eğitimi sade birinci sınıflarda haftada iki saat bilgisayarları kullanarak dersler yapılmaktadır. Silah dersi birinci ve ikinci sınıflarda haftada iki saatlik silahların parçaları ve sökölüp takılması uygulamalı olarak yapılmaktadır. Ayrıca gerçek merminlerle silah atışı da yaptırılmaktadır. Beden Eğitimi ve Yakın Savunma dersi haftada dört saat iki yıl süresince spor salonunda uygulamalı olarak yapılmaktadır. Trafik dersi ikinci sınıfta teorik olarak verilmekte sade son iki hafta kadroda kıdemli polis memurları ile birlikte uygulamalı olarak yapılmaktadır. Bunun yanı sıra birinci sınıftan ikinci sınıfa geçenler yazın 30 günlük staj eğitimi görmektedir. Staj eğitiminde, 4 gün asayiş şubesinde, 18 gün polis merkezinde, 4 gün güvenlik şubesinde ve 4 gün trafik denetleme şubesinde staj yapmaktadırlar. Kalan diğer sürede polis eğitimi teorik olarak polis okullarında verilmektedir. Polislik mesleği gibi mesleklerin, teorikten daha fazla uygulamalı olarak yapılan eğitimlerle daha iyi öğrenilebileceği görülmektedir.

3. Jandarmada Eğitim

Türkiye’de Jandarma, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren, silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir. Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığı’na bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı İçişleri Bakanına karşı sorumludur.

Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev sahası dışı olup, bu alanlar İl ve İlçe belediye sınırları dışında kalan yerler ile polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Jandarma bu yerlerde; emniyet ve asayişin sağlanmasından sorumludur. Jandarmanın sorumluluk alanı Türkiye yüzölçümünün % 91’ini kapsamaktadır (jandarma.gov.tr, 2006). Bu alanda Jandarma Teşkilatının yapılanması şöyledir; “13 Jandarma Bölge Komutanlığı, 81 İl Jandarma Komutanlığı, 901 İlçe Jandarma komutanlığı ve 2674 Jandarma İç Güvenlik Karakolu vasıtasıyla güvenlik hizmeti yerine getirilmektedir” (Bilgiç, 2005:108). Genel olarak Türkiye’deki Jandarma teşkilatının hizmetleri özetle şu şekilde sıralanabilir. Türkiye’nin idari yapılanmasına uygun olarak konuşlandırılan jandarma birliklerinin gücünü aşan olaylara karşı gerekli müdahale ve takviye ile Jandarma Komando Birlikleri oluşturulmuştur. Ayrıca havadan müdahale için, Türkiye genelinde hizmet veren Jandarma Havacılık Birlikleri vardır. Son yıllarda gelişen turizm faaliyetlerine paralel olarak, turizmin yoğun olduğu bölgelerdeki güvenlik hizmetleri, özel kıyafetli ve yabancı dil bilen personele sahip jandarma karakolları tarafından yürütülmektedir. Kış turizminin yoğun olduğu illerde ise halka yardım, arama ve kurtarma faaliyetlerini yürütmek amacıyla Jandarma Dağ Arama ve Kurtarma Timleri hizmet vermektedir. Göl, ada ve adacıklarla kıyı gözetleme görevi Jandarma Kıyı, Göl Kontrol ve Müdahale Timleri’nin sorumluluğundadır. Ayrıca trafik alanında Jandarma Trafik Timleri ile Otoyol Emniyet ve Trafik Timleri görev yapmaktadır. 1993 yılında Ankara’da Merkez Kriminal Laboratuvarı kurulmuştur (Türkiye, 2002:193-194).

2803 sayılı *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu* gereğince jandarmanın görevleri; Mülki, Adli, Askeri ve Diğer Görevler olmak üzere dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bu görevleri yapan jandarma teşkilatının personeli, subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, askeri öğrenci, erbaş ve erlerden oluşmaktadır (jandarma.gov.tr, 2006). Türkiye’deki, iç güvenlik hizmeti veren Jandarma personel sayısı hakkında net bir rakam bulunamamıştır. Fakat Cenevre Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Denetimi Merkezi’nin yayınında şu şekilde

belirtilmektedir. “Türkiye’deki silahlı kuvvetlerdeki toplam aktif personel sayısı 609.700, jandarma ve Sahil güvenlik sayısı 220.200” (Bom, 2003:69). Bununla ilgili olarak diğer bir kaynakta “240.000-250.000 olduğu tahmin edilmektedir” (Erkan ve Dilmaç, 2001:62). Bunların da 2.500 subay, 1500 asteğmen, 28.000 astsubay ve 48.000 uzman çavuş olduğu tahmin edilmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığının subay ihtiyacı dört kaynaktan karşılanır: Harp Okulu, astsubaylıktan subaylığa geçirilen personel, fakülte ve yüksek okul mezunu subaylar, dış kaynak. Jandarma subaylarının Harp Okulu’ndan mezun olduktan sonraki eğitim ve öğretim faaliyeti şöyledir : 6 ay Piyade Okulu’nda temel kurs, 4 ay Jandarma Komando Okulu’nda kurs, 9 ay Jandarma Subay Okulu’nda kurs. Bu kursları bitiren Jandarma subayları kura çekimini müteakip birliklerinde görevlendirilmektedir. Diğer sınıf subayları ise Kara Harp Okulu’nu müteakip Kara Kuvvetleri Komutanlığı’nın ilgili sınıf okullarında temel sınıf eğitimi görmektedir (jandarma.gov.tr, 2006).

Jandarma sınıfı astsubaylar, Jandarma Astsubay Sınıf Okulu’nda, Jandarmanın diğer muharip ve yardımcı astsubayları Kara Kuvvetleri Komutanlığı’nın ilgili sınıf okullarında yetiştirilmektedir. Jandarma astsubay ihtiyacı iki kaynaktan karşılanır: En az lise veya dengi okulu bitiren sivillerden, uzman jandarma ve uzman erbaşlardan Jandarma astsubaylara, asayiş hizmetlerinin gerektirdiği ihtisas, Jandarma Okullar Komutanlığı bünyesinde bulunan Jandarma Astsubay Sınıf Okulunda sürdürülen meslek içi eğitimle kazandırılır. İhtisas dallarında yetiştirilen astsubaylar eğitildikleri konularda atamaya tabi tutulurlar (jandarma.gov.tr, 2006).

Türkiye’nin AB’ye girme sürecinde, çağdaş ülkelerdeki jandarma kuvvetlerinin eğitim seviyesini yakalayabilmek için Türk jandarmasının da eğitim ve öğretim süresi 2002 yılında iki yıla çıkarılmıştır. Bu kanunla daha önce eğitim ve öğretim süresi bir yıl olan astsubay okulları, Astsubay Meslek Yüksek Okulu adını alarak eğitim ve öğretim süresi iki yıla çıkarılmıştır. Bununla, jandarmanın eğitimi artırılarak, genel güvenlik ve asayiş görevlerini yaparken suç ve suçlularla mücadelede başarılı bir şekilde daha demokratik ve insan haklarına saygılı güvenlik personeli yetiştirilmesi amaçlandığı düşünülmektedir.

Uzman jandarma ihtiyacı sivil kaynaktan karşılanır. Uzman jandarmalara, asayiş hizmetlerinin gerektirdiği ihtisas yine Jandarma Okullar Komutanlığı bünyesinde bulunan Uzman Jandarma Okulunda sürdürülen meslek içi eğitimle kazandırılır. İhtisas dallarında yetiştirilen uzman jandarmalar ihtisas konularına göre atanırlar (jandarma.gov.tr, 2006).

Uzman erbaş ihtiyacı iki kaynaktan karşılanır. Kıta kaynağından, terhis olmuş erbaş ve erlerden. Jandarma sınıfı uzman erbaşlar; TSK'nin erbaş kadrolarında devamlılık gerektiren teknik ve kritik görevlerde yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak amacıyla istihdam edilen uzman onbaşı ve uzman çavuşlardır. Terhis tarihi üzerinden üç yıldan fazla süre geçmemiş, en az ilköğretim okulu (orta okul) mezunu olan ve J.Gn.K.lığının ihtiyaç olarak belirttiği branşlardaki niteliklere sahip olanlar müracaatta bulunabilir (jandarma.gov.tr, 2006).

Jandarma Okulları; Harp okulu mezunu Jandarma subayları ile meslekte başarılı olarak subay olmaya hak kazanmış astsubayların, jandarmanın yaptığı hizmetlere yönelik eğitilmesinin yanı sıra, jandarma astsubay ve uzman jandarmaların eğitim ve öğretimlerinin yerine getirildiği eğitim ve öğretim kurumudur. Okullar Komutanlığı çatısı altında birleştirilen bu okullar, mesleğe yeni giren personel için eğitim ve öğretimin senaryoya dayalı ve tatbiki olarak icra edildiği ve yine meslek içi eğitim hizmetlerinin branşlara göre yürütüldüğü ve ihtisaslaşmanın kazandırıldığı bir müessesedir (jandarma.gov.tr, 2006).

Yedek subay adayları, seçildikleri sınıflara göre 4-16 hafta arasında değişen temel eğitimden sonra asteğmen rütbesinde göreve başlamaktadır. Uzman erbaşlara Sınıf Okulları ve Eğitim Merkezlerinde uzman erbaş eğitimi yaptırılmaktadır. Bu eğitimi almadan kıtalara katılan uzman erbaşlara ise birliklerinde görev başı eğitimi verilmektedir. Erbaş ve erler, 4-10 haftalık temel askerî eğitimi müteakip, 15 ay süreyle hizmet etmek üzere asıl birliklerine gönderilmektedir (jandarma.gov.tr, 2006).

Bu temel eğitimlerin dışında, kıtalarda birlik eğitimleri de verilmektedir. Kıtalarda, bireysel eğitimden ortak/birleşik eğitime kadar geniş çaplı eğitim faaliyetleri, birlik seviyesinde yürütülür. Subay, astsubay ve kıtalarda görevlendirilen erbaş ve erlere, okullarda öğretilen bireysel eğitim konuları yeniden gösterilir ve muharebe eğitim kabiliyetleri tatbikatlar yoluyla geliştirilir. Bu tatbikatlar, birçok ortak muharebe eğitim olanaklarını içerir (jandarma.gov.tr, 2006).

Bu eğitimlerin dışında, özet olarak Jandarma Genel Komutanlığı'nın profesyonel kadrosunu oluşturan Subay, Astsubay ve Uzman Jandarma Çavuşlara; İnsan hakları olgusunun önemini kavrayabilme ve önemine uygun görev yapabilme, görev nedeniyle muhatap olunan kişi, kişiler veya toplulukla nezaket kuralları çerçevesinde ilişki kurabilme, ulusal ve uluslararası sözleşmeler ve mevzuatla güvence altına alınmış insan hak ve özgürlükleri ile bunların sınırlarını bilebilme, hak ve özgürlük ihlallerini önleyebilme ve ihlal etmeme, Uluslararası sözleşmelerin, devlet açısından doğurduğu yükümlülükleri bilebilme ve yükümlülüklere uygun hareket edebilme, jandarma eylem ve işlemlerinden kaynaklandığı iddia

edilen insan hakları ihlallerinin doğuracağı olası sonuçlarını tahmin edebilme ve bu sonuçlara neden olabilecek eylem ve işlemlerden kaçınabilme bilgi ve becerisinin kazandırılması, gibi konularda da eğitim verilmektedir (jandarma.gov.tr, 2006).

Jandarmada insan hakları eğitimi ile ilgili diğer önemli bir çalışma da, “Polis ve İnsan Hakları 2000’den Sonra Programı”, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Direktörlüğü tarafından başlatılan “Polis ve İnsan Hakları 1997-2000 Programı”nın devamı olarak yürütülmekte olup, Avrupa Konseyine üye 41 ülke kolluk görevlilerinin, mesleklerinin profesyonelliği açısından çok önemli olan insan hakları standartları konusunda esaslı bir şekilde bilgilendirilmelerinin ve bütün bu standartları günlük kolluk uygulamalarına yansıtabilecek bir beceri kazanmalarını sağlamak amacını taşımaktadır. Bu program çerçevesinde; 11-12 Aralık 2000 tarihlerinde Fransa’nın Strazburg şehrindeki Avrupa Konseyi binasında yapılan konferansta Jandarma Genel Komutanlığı adına 3 subay katılmıştır (jandarma.gov.tr, 2006).

Güvenlik hizmeti veren kurumlar için özenle üzerinde durulması gereken önemli bir konu da meslek etiğidir. Etik eğitiminin amacı, sadece nasıl davranılması gerektiğini öğretmek değildir. İnsanları ahlakları üzerinde kendi kendine sorgulayabilecek bir seviyeye getirmek de önemli amaçlardandır. Bu kapsamda jandarmada verilen meslek etiği eğitiminin amaçları şu şeklide belirtilmektedir:

“Meslek alanında yaşanan etik sorunlara ilişkin duyarlılık geliştirmek. Etik kararların verilmesinde analitik beceriler kazandırmak. Jandarma personelinin ahlak felsefesini geliştirmek. Jandarma teşkilatlarında etik davranışları göstermek ve karakter gelişimine yardımcı olmak. Jandarma personeline etik standartlar hakkında bilgi kazandırmak. Anayasal çerçevede, jandarmanın demokratik değer ve yükümlülükleri hakkında bilgi vermek. Örgütsel kültür ve bürokratik normları tanıtmak. Bir lider olarak etik davranışlar sergilemenin önemi ve etik sorunların çözümü konusunda beceri kazandırmak (JOK, 2001: 67-68).

Bu amaçların gerçekleştirilmesi, personelin görevini yaparken profesyonel bir sorumluluk anlayışıyla görevini yapması açısından önemli bir noktadır. Bu nitelikteki güvenlik personeli ile daha demokratik ve çağdaş bir güvenlik hizmeti verileceği düşünülmektedir.

Jandarma teşkilatı Avrupa Birliği ülkelerinden, Fransa, İspanya, İtalya, Hollanda ve Portekiz’de de vardır. “Belçika’da polis hizmetlerini yeniden düzenleyen 7 Aralık 1998 tarihli yasa jandarmayı ortadan kaldırıp sivil bir statü ile donatılmış yeni polis hizmetine dahil edilmiştir” (EGM-APKDB, 2003:506). Hollanda jan-

darması (marechaussee) diğer ülkelerdeki jandarmadan farklı olarak Türk jandarma yapısına daha yakındır. “Hollanda marechaussee’sinden farklı olarak, Fransız, İspanyol, Portekiz ve İtalyan jandarmaları polis yetkilerini, sorumluluk bölgeleri olan kırsal alanlarda kullanılmaktadırlar... Hollanda hariç, jandarmaların statüsü diğer ordu kuvvetleri askerlerin statüsünden ayrılma eğilim göstermektedir” (a.g.e.). Kolluk kuvvetlerinin askerlerden arındırılması, “demilitarizasyon” süreci AB üyesi ülkelerden askeri karakterli Jandarma Teşkilatları mensuplarının statülerinin mevzuat bazında diğer kuvvet komutanlarına tabi personelin statülerinden (disiplin, işe alım, bir takım hakların kullanması vs.) ayrılması eğilimi, özellikle son on yıldır somut olarak gözlenmektedir.

Fransa’da Ulusal Jandarma, Savunma Bakanlığına bağlı bir askeri kuvvettir. Fransa’da Ulusal Jandarma sayısı ve görev alanları şu şekilde belirtilmektedir.

“90.000’den fazla personeli bulunan bu birim iki önemli kısımdan oluşur: Taşra Jandarması ve Seyyar Jandarma. Birincisi, Fransa’nın köylerinde ve kırsal kesimlerinde görev yapmaktadır. İkincisi, Seyyar Jandarma birlikleri ise bütün ülke genelinde asayiş ve kamu düzenini sağlamakla görevlidir” (Kandemir, 2000: 236).

Fransız polis sisteminin en güçlü olduğu yönü aynı zamanda en zayıf olduğu noktadır. İki ulusal polis gücüne sahip olmadan kaynaklanan koordinasyon, işbirliği, kontrol ve denetim gibi konularda yetersizlikler ortaya çıkabilmektedir.

İspanya’da jandarma Sivil Muhafaza Birliği olarak adlandırılmaktadır. Bunlar ordu teşkilatlanmasını esas alan teşkilatlanma özelliğini koruyarak, doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlıdır ve askeri hiyerarşi ile hiçbir bağı bulunmamaktadır. Sivil muhafızlar meslekten askerdirler. Sivil muhafız ve meslekten asker olanlar harp okulu öğrencisi olarak Valdamoro’daki genç muhafızlar kolejine girdikleri halde, diğer gönüllü muhafız adayları öğretim süresi iki yıl olan Ubeda Muhafız Akademisine girerler. En iyi öğrenciler sonunda Guaddarama Astsubay Okulu’na gönderilmek için ek bir öğretim yılı geçirirler. 19-25 yaş arası adaylar ve lise bitirme sınavını geçenler astsubaylık okuluna girmek için aynı şekilde bir yarışa tabi tutulurlar. 21 yaşından küçük olanlar ve bir üniversite diploması bulunanlar hem Ajanruet’deki Sivil Muhafız Özel Akademisine, hem de doğrudan iki yıllık yeni bir öğretim süresi geçirecekleri Ajanruet Özel Akademisine atanmadan önce iki yıl boyunca yetiştirilecekleri Saragose’deki Askeri Akademiye piyade subayı olarak girebilirler. Okuldan teğmen rütbesiyle mezun olurlar (EGM-APKDB, 2003:507-508).

İtalya’da jandarma görevini yapan güvenlik güçlerine Karabineriler denmektedir. Sınavı başarı ile geçenler Karabineri Okulunda yedi ay eğitim görürler. Askere

çağrılanlar askerlik hizmetlerini karabineri olarak yapabilirler. Altı ay sonra yardımcı karabiner olmak için bir sınava tabi olurlar. Daha sonra 11 ay boyunca eğitim verilir. Bu sayı 2000 yılında 12.125 olarak sınırlanmıştır. Astsubaylar bir sınavı başarı ile geçen karabineriler ve askerler arasından seçilir. Lise mezunu olma koşulu ile, doğrudan astsubaylık sınavına girmek mümkündür. Seçilen adaylar astsubay okulunda iki yıllık eğitimden geçerler. Subaylar Modeve Askeri Akademisinde iki yıl eğitim görüp, daha sonra Karabineri Subay Okulunda iki yıl daha eğitim verilir. Öte yandan, askerlere alınanlar, üç aylık bir uzmanlıktan sonra karabineri birime dâhil olmayı tercih edebilirler. O zaman yardımcı karabiner olurlar (EGM-APKDB, 2003:507-508).

Hollanda'da Kraliyet Jandarması (marechaussee) askeri statülü bir polis kuvvetidir. Personel mevcudu yaklaşık 4500 olup bunun %8'i bayandır. Lise mezunu olan bayan ve erkekler gerekli şartlara sahipse Kraliyet Jandarma Teşkilatı Marechaussee'ye başvurabilirler. Esasen siviller teşkilata düz jandarma görevlisi olarak veya astsubay olarak girebilirler. Seçimlerin ardından ve ilk görevlerinden önce ilgililer Jandarma Eğitim Merkezinde eğitim görürler. Kraliyet Jandarmasının subayları diğer kuvvetlerde 3-4 yıl görev yapmış olan subaylar arasından seçilmektedir. Bunlar teşkilata dâhil olmaktan önce bir intibak eğitimine, ardında da uzmanlık eğitimine tabi tutulurlar (EGM-APKDB, 2003:509).

Portekiz'de Cumhuriyet Milli Muhafız Birliği askeri statülü bir polistir. Personel sayısı yaklaşık 25.000. Faaliyet alanı ülkenin kamu güvenliği polisi tarafından kapsamayan bölgelerinde, yani esas olarak kırsal alanda görev yaparlar. Cumhuriyet Millî Muhafız Birliğinin askerleri üç kategoriye ayrılır: Düz asker ve çavuşlardan oluşan rütbesiz askerlerin sayısı 23.000. Çeşitli rütbelerde astsubayların sayısı 2.000. Değişik rütbelerde subayların sayısı 1.000. Cumhuriyet Millî Muhafız Birliğinin askerlerinin her üç kategori için istenen eğitim düzeyi şu şekilde belirlenmiştir: rütbesiz askerler için zorunlu eğitim, astsubaylar için lise ve subaylar için lisans eğitim seviyesi istenir (EGM-APKDB, 2003:510).

Yukarda adı geçen AB ülkelerinde iç güvenlik hizmetinde görevli jandarma kuvvetlerinin genel olarak kırsal alanlarda görev yaptığı ve kırsal alan polisi olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Sonuç

Tarihi süreç içinde, iç güvenlik hizmetlerinin ilk başlarda iç güvenlikten sorumlu olan ordunun bir birimi olarak görülmektedir. Bununla birlikte, "Tarihsel gelişim, iç güvenlik hizmetlerinin askerden polise doğru kaydığını göstermektedir" (Sözen, 2002:56). Her çağda toplumsal yapının gereklerini karşılayacak bir

güvenlik hizmeti anlayışı geliştirmelidir. Dünyadaki çağdaş ülkelere bakıldığında, iç güvenlik hizmetlerinin genel olarak polisler tarafından yerine getirilmekte olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde, Fransa, İspanya, İtalya, Hollanda, Portekiz ve Türkiye’de iç güvenlik hizmetleri polis ve jandarma gibi iki farklı kolluk gücü tarafından yerine getirilmektedir. Jandarmanın görev alanı genel olarak kırsal alan diye tanımlanan bölgelerde olmaktadır. Şehirleşme olup da daha polis teşkilatı kurulamamış yerlerde de jandarma görev yapmaktadır. Belçika gibi bazı ülkelerde ise 1998 tarihinde jandarma teşkilatı kaldırılarak iç güvenlik hizmeti tamamen polise verilmiştir.

İç güvenlik hizmetlerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanmasında koordinasyonun önemi herkes tarafından bilinmektedir. İç güvenlik hizmetlerinde iki başlılık (polis ve jandarma) olduğu görülmektedir. “Jandarmanın kendi içerisinde bir yönüyle (eğitim-öğrenim) Genel Kurmay Başkanlığı’na kolluk hizmetleri yönünden İçişleri Bakanlığı’na, denetim yönünden de Milli Savunma Bakanlığı’na bağlı olması” (Özay, 1994:591) koordinasyon yönünden bazı sakıncalar doğurabilir. Bu iki kurumun uzun vadede sivil otoritenin emrinde, bir şekilde birleştirilmesi eğitim ve yönetim açısından da bir standardın yakalanabilmesine de olumlu katkıları olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de polisin eğitiminin diğer çağdaş ülkelerle karşılaştırıldığında en önemli farkın eğitiminin teorik olduğu görülmektedir. Eğitim süresi olarak hemen hemen çoğu çağdaş ülkelerde iki yıl temel eğitim olduğu bilinmektedir. Bu eğitim süresinin diğer çağdaş ülkelerde büyük kısmının uygulamalı olduğu görülmektedir. Bu süre İngiltere’de iki yıllık sürenin 18 aylık bir kısmını kapsamaktadır. Süre Türkiye’de ise sadece 30 günlük staj eğitimi ile sınırlıdır. Türkiye’nin AB’ye girme sürecinde polis eğitimindeki bu çok önemli farkın en kısa sürede en azından teorik eğitimden daha fazla olarak uygulamalı eğitim olarak verilmesi, çağdaş ve demokratik polis uygulamalarının polisimize kazandırılması açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Günümüzde birçok suç son derece karmaşık ve organize bir özellik göstermektedir. Buna paralel olarak suçlarla mücadele eskiye oranla çok daha fazla uzmanlık gerektirmektedir. Hâlbuki subay, astsubay ve uzman personel dışında jandarma personelinin büyük bir kısmı meslekten olmayan, geçici olarak askerlik hizmetini bu şekilde yerine getiren kişilerden oluşmaktadır. Alanlarında uzmanlaşmaya kadar da askerlikleri bitip terhis olmaktadır. Jandarma teşkilatı korunacaksa, mutlaka zaman içerisinde bütün personelin profesyonellerden oluşması yönünde önlemler alınmalıdır. Silahlı kuvvetlerin profesyonelleşmesi yönünde hazırlıkların yapıldığına dair en yetkili ağızlardan yapılan açıklamalar ümit vericidir.

Türkiye’de jandarmanın eğitimine baktığımızda, kanunun kendilerine verdiği görev, yetki ve sorumluluk alanlarına göre hem bir kolluk kuvveti hem de bir askeri güç olarak görev yapabilecek şekilde temel eğitimlerinin verildiği görülmektedir. Jandarma personeline subay sınıfına lisans seviyesinde, ast teğmenlere 4-16 hafta, astsubaylara ön lisans seviyesinde, uzman jandarma personeline süresi altı aydan az olmayan eğitim verilmektedir. Er ve erbaşlara 4-10 hafta arası eğitim verilmektedir.

Diğer çağdaş ülkelerdeki jandarma temel eğitimine bakıldığında genel olarak altı aydan az olmamak üzere eğitime tabi tutuldukları görülmektedir. Bu süre İtalya’da yedi ay, İspanyada sivil muhafız birliklerinde iki yıl olduğu görülmektedir. Sıradan askerler eğer jandarma olmak isterlerse üç aylık eğitimi başarı ile bitirmeleri gerekmektedir.

Türkiye’de genel kolluk olarak polis ve jandarmanın görev ve yetkilerine baktığımızda aşağı yukarı aynı olduğu görülmektedir. (Jandarmanın Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri bunun dışındadır). Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polisin görev ve sahası dışında olup, belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerler olarak, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun onuncu maddesinde belirtilmiştir. Jandarmada görevli personelin mesleki temel eğitimine bakıldığında, subay, astsubay ve uzman çavuşlarda dünya standartlarında olduğu görülmektedir. Fakat er ve erbaşlardaki temel eğitim süresinin 4-10 haftalık süre yeterli olduğu görülmektedir. Türkiye’deki jandarma kuvvetlerinin sayısal olarak tahminen üçte ikisinin er ve erbaşlardan oluştuğu düşünülmektedir. Aynı görevi yapan polisin temel eğitiminin eğitim süresi iki yıl iken, jandarma kuvvetlerinin personelinin üçte ikisinin temel eğitim süresinin polisin temel eğitim süresinin çok altında kaldığı görülmektedir.

Türkiye’nin AB’ye girme sürecinde genel kolluk güçlerinin daha demokratik, insan haklarına saygılı ve meslek etik ilkelerini daha fazla özümsemiş personel yetiştirmedeki eğitimin önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bunun için, Jandarma personelinin astsubay ve uzman çavuş personel sayısının hızla artırılması, er ve erbaş sayısının azaltılarak, jandarmaların statüsünün diğer ordu kuvvetleri askerlerinin statüsünden ayrılarak diğer çağdaş ülkelerde olduğu gibi kırsal alan polisi statüsüne kavuşturulmasının, daha kaliteli güvenlik hizmeti verilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Adamson, Patrich, (1991), "Some Comments on the Origin of the Police", *Police Studies*, Years: 14, Nummer: 1, pp.1-2.
- Alyot, Halim, (1947), *Türkiye'de Zabıta*, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayını.
- APKDB (Araştırma Planlama Koordinasyon Daire Başkanlığı), (2001), *Polise Görev Veren ve İlgilendiren Mevzuat Rehberi: Anayasa, Kanun, Tüzük, Yönetmelik ve Yönerge* Ankara: APKDB Yayınları, Yayın No: 149.
- Bilgiç, Veysel Kareni, (2005), *Yönetim ve Güvenlik: Güncel Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Bom, Hans, (2003), *Güvenlik Sektörünün Parlamenter Gözetimi: İlkeler, Mekanizmalar ve Uygulamalar* (Tercüme: Esra, Kaliper ve Alper, Kaliper), İstanbul: TESEV Yayınları.
- EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü), (1983) *Cumhuriyetin 60. Yılında Türk Polisi*, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayını.
- EGM-APKDB (Emniyet Genel Müdürlüğü-Araştırma Planlama Daire Başkanlığı), (2003), "Avrupa Jandarmalarının Statüsü", *Polis Dergisi*, Cilt.3, Sayı.36, ss. 506-516.
- EGM-EDB (Emniyet Genel Müdürlüğü-Eğitim Daire Başkanlığı), (2005), *2006 Yılı Eğitim Planı*, Ankara: EGM Basımevi Şube Müdürlüğü.
- Erkan, Muzaffer ve Dılmaç, Sabri, (2001), *Devlet Güvenliği ve İstihbarat*, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Göksu, Turkut, (2002), "Maslow'un İhtiyaçlar (Güdüler) Piramidi ve Polisin Yabancılaşma Olgusu" *Polis Bilimleri Dergisi*, cilt.4, sayı.3-4, ss.27-48.
- JOK (Jandarma Okullar Komutanlığı), (2001) *Jandarma Etiği, Meslek Ahlakı*, Ankara: Barışcan Ofset.
- JTGKYK (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu), (1983), *Resmî Gazete*, Kanun No: 2803.
- Kandemir, Mustafa, (2000), *Batı Demokrasilerinde Polis*, Ankara: TEMİZ Yayınları.
- Karaman, Özcan, (2000), "Polis Eğitiminde Eğitimcilik Sorunu", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt.2, Sayı.7-8, ss.177-208.

- Karaman, Özcan, (2002), *Polis Memuru Adaylarının Mesleki Sosyalleşme Sorunu: Türkiye ve İngiltere Örneği*, Sakarya: Basılmamış Doktora Tezi.
- Karaman, Özcan, (2003), “Bilişim Suçları ile Mücadelede Polis Temel Eğitiminin Önemi”, *1. Polis Bilişim Sempozyumu*, Ankara: EGM, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ss.97-101.
- Kavgacı, Halil İbrahim, (1997), *Demokratik Polislik Temel Yaklaşımlar*, Ankara: Maset Maatbacılık.
- Maslow, Abraham, (1968), *Motivation and Personality*, New York: Harber Publishing.
- Okcabol, Derviş, (1940), *Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi*, Ankara: Polis Enstitüsü Yayınları.
- Orkun, Hüseyin Namık., (1937), “Eski Türklerde Zabıta ve Karakol Sözlerine Dair Bir Araştırma”, *Polis Dergisi*, Sayı. 309.
- Özay, İl Han, (1994), *İkinci Bine Kavuşurken Günışığında Yönetim*, İstanbul:Alfa
- Plato, (1987), Translated with an Introdution, Desmond Lee, *The Republic*, Harmondsworth: Penguin Boks.
- Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu, (1934), *Resmi Gazete*, Kanunu No:2559.
- Sözen, Süleyman, (2002), “Türk Kamu Bürokrasisi ve Polis Teşkilatı”, Hasan Hüseyin Çevik ve Turkut Göksu (Ed), *Türkiye’de Devlet Toplum ve Polis*, Ankara:Seçkin, ss.53-68.
- Şahin, Eyüp, (2000), *1907’den 2000’e Polis Okulları*, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Tongur, Hikmet, (1946), *Türkiye’de Genel Kolluk Teşkilatı ve Görevlilerin Gelişimi*, Ankara: Kanaat Basımevi.
- Türkiye (2002), Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.
- Vural, Mehmet Zeki, (1971), *Polisin Kuruluşu*, İstanbul: Ulutaş Matbaası.
- Yılmaz, Yaşar, (1996), *Açıklamalı Polis Meslek Hukuku*, Ankara: Başkent Klişe Matbaacılık.
- defense.gouv.fr, (2006)
(http://www.defense.gouv.fr/actualites/dossier/156/forces-armees_services,
erişim tarihi: 17.05.2006)
- egm.gov.tr, (2006) (<http://www.egm.gov.tr/daire.personel>, erişim tarihi:

www.egm.gov.tr15.06.2006)

hukuki.net, (2006) (<http://www.hukuki.net/kanun>, erişim tarihi: 30.06.2006)

jandarma.gov.tr, (2006) (<http://www.jandarma.gov.tr>, erişim tarihi: 15.06.2006)

jandarma.tsk.mil.tr, (2006) (<http://www.jandarma.tsk.mil.tr/genel/tarihce>, erişim tarihi: 25.06.2006)

msb.gov.tr, (2006) (<http://www.msb.gov.tr/birimler>, erişim tarihi: 28.06.2006)

senat.fr, (2006) (<http://www.senat.fr/europe>, erişim tarihi: 26.02.2006)

strathclyde.police.uk, (2006) (<http://www.strathclyde.police.uk>, erişim tarihi: 15.06.2006).

tbmm.gov.tr, (2006) (<http://www.tbmm.gov.tr>, erişim tarihi: 30.06.2006)

tsk.mil.tr, (2006) (<http://www.jandarma.tsk.mil.tr/eğitim>, erişim tarihi: 28.06.2006)

tutorgig.com, (2006) (<http://www.tutorgig.com/encyclopedia/Gendarme> Training, erişim tarihi: 27.06.2006)